

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/22/2024
Identifikačné číslo spisu: 4118201644
Dátum vydania rozhodnutia: 20.02.2025
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:4118201644.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a členov senátu JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a JUDr. Eriky Zajacovej v spore žalobcu: A. M., nar. XX. X. XXXX, V. XXX, zastúpený: JUDr. Denisa Hostačná, advokátka, Bratislava, Dunajská 4, proti žalovanému: Poľnohospodárske družstvo vo Vrábľoch, Vráble, Levická 886, IČO: 00 198 901, zastúpený: Mgr. Peter Miklóssy, advokát, Vráble, Hlavná 1221, o vypratanie nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 12C/11/2018, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 17. mája 2023 sp. zn. 5Co/45/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobcovi voči žalovanému priznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom 13. decembra 2021 č. k. 12C/11/2018-246 žalobu zamietol (výrok I.), žalovanému priznal náhradu trov konania v plnej výške (II. výrok).

1.1. Vec právne posúdil podľa § 39, § 123, § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej iba „OZ“), § 135 ods. 1, 2 zákona č. 233/1995 Z. z. Exekučného poriadku, § 12 ods. 3 a 4 zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov (ďalej len zákon č. 504/2003 Z. z.).

1.2. V odôvodnení uviedol, že žalobca sa žalobou domáhal, aby súd uložil žalovanému povinnosť vypratať pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území Y., okres Nitra, obec Y., zapísané na liste vlastníctva č. XXXX, evidovanom Okresným úradom Nitra, katastrálnym odborom ako parcely reg. „C“ a to parc. č. 4829/2, druh pozemku: orná pôda, o výmere 4330 m², parc. č. 4845/2, druh pozemku zastavané plochy a nádvoria, o výmere 32 m², parc. č. 4805/4, druh pozemku: orná pôda, o výmere 8 m², parc. č. 4808/3, druh pozemku: lesný pozemok, o výmere 700 m², parc. č. 4809/2, druh pozemku: orná pôda, o výmere 19527 m², parc. č. 4809/3, druh pozemku: orná pôda, o výmere 547 m² a parc. č. 4809/4, druh pozemku: orná pôda, o výmere 1521 m² a odovzdať ich žalobcovi do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

1.3. K odôvodneniu zamietnutia žaloby súd uviedol, že v konaní nie je sporné, že žalobca nadobudol nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto sporu, v exekúcii (na liste vlastníctva je ako titul nadobudnutia uvedené rozhodnutie 6Er/1346/1999, EX/235/1999). Ďalej v konaní nie je sporné, že tieto nehnuteľnosti užíva žalovaný. Žalobca sa domáha vypratania týchto pozemkov žalovaným z dôvodu, že predchádzajúci vlastník - povinný v exekúcii mal exekútorom zakázané, aby predmetné parcely previedol na niekoho iného alebo ich zaťažil (upovedomenie exekútora, o ktorom bol povinný upovedomený podľa oznámenia exekútora dňa 24. 10. 2012) a napriek tomu uzatvoril Dodatok č. 1 zo dňa 6. 6. 2014, ktorým žalovanému predĺžil nájom poľnohospodárskej pôdy do 31. 12. 2028. Súd sa nestotožnil s názorom žalobcu, že právny úkon - Dodatok zo dňa 6. 6. 2014 je absolútne neplatný právny úkon s poukazom na ustanovenie § 39 OZ, pretože tak ako uviedol Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/107/2007 zo dňa 25. 11. 2008, skutočnosť, že povinný porušil zákaz nakladať s majetkom podliehajúcim exekúcii, ktorý uložil súdny exekútor v upovedomení o začatí exekúcie, nemá za následok neplatnosť právneho úkonu povinného, ktorým tento zákaz porušil, ale vznik práva oprávneného odporovať tomuto právnomu úkonu povinného v zmysle § 42a a § 42b Občianskeho zákonníka a domáhať sa určenia, že ide o právny úkon, ktorý je voči oprávnenému neúčinný. To potom znamená, že žalobca sa mal domáhať odporovateľnosti právneho úkonu, čo by znamenalo nastolenie relatívnej neúčinnosti právneho úkonu, kedy daný úkon by bol neúčinný len voči veriteľovi, teda žalobcovi, keby sa žalobca s takouto žalobou obrátil na súd, uzavrel okresný súd.

1.4. O trovách konania rozhodol súd s poukazom na ust. § 255 ods. 1 CSP tak, že žalovanému náhradu trov konania priznal v plnej výške, nakoľko vo veci plný úspech. V sporových konaniach sa uplatňuje zásada úspechu, teda strana, ktorá mala v konaní plný úspech, čo je v tomto prípade žalovaný, keďže žaloba bola v celom rozsahu zamietnutá, má právo na náhradu trov konania proti neúspešnej strane, ktorou je žalobca a v konaní neboli zistené výnimočné dôvody hodné osobitného zreteľa v okolnostiach danej veci u žalobcu, a to s poukazom na ustanovenie § 257 CSP.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom sp. zn. 5Co/45/2022 zo dňa 17. mája 2023 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovanému uložil povinnosť vypratať pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území Y, okres Nitra, obec Y, zapísané na liste vlastníctva č. XXXX, evidovanom Okresným úradom Nitra, katastrálnym odborom ako parc. reg. „C“ parc. č. 4829/2, druh pozemku: orná pôda, o výmere 4330 m², parc. č. 4845/2, druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria, o výmere 32 m², parc. č. 4805/4, druh pozemku: orná pôda, o výmere 8 m², parc. č. 4808/3, druh pozemku: lesný pozemok, o výmere 700 m², parc. č. 4809/2, druh pozemku: orná pôda, o výmere 19527 m², parc. č. 4809/3, druh pozemku: orná pôda, o výmere 547 m² a parc. č. 4809/4, druh pozemku: orná pôda, o výmere 1521 m² a odovzdať ich žalobcovi do 30-ich dní po zbere úrody (I. výrok). Žalobcovi voči žalovanému priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a aj odvolacieho konania v rozsahu 100 % (II. výrok).

2.1. Odvolací súd na rozdiel od prvoinštančného súdu nezdieľal ten záver, že v danom prípade sa mal žalobca najskôr domáhať odporovateľnosti právneho úkonu v zmysle § 42a a § 42b Obč. zákonníka. Zdôraznil, že žalobca vo vzťahu k žalovanému nebol v postavení veriteľ versus dlžník, alebo v takom právnom vzťahu oprávňujúcim žalobcu podať žalobu o odporovateľnosti právneho úkonu. Žaloba podaná zo strany žalobcu je žalobou na plnenie subsumujúcou v sebe aj podstatu určovacej žaloby.

2.2. Odvolací súd posúdil Dodatok č. 1 uzavretý dňa 6. 6. 2014, ktorý mal predĺžovať nájom predmetných poľnohospodárskych pozemkov na základe Dohody o náhrade za dočasné užívanie pozemkov podpísanej na dobu 10 rokov od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2013 na ďalšie obdobie 15 rokov, t. j. od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2028 ako neplatný právny úkon. Skonštatoval, že z obsahu predmetného dodatku nevyplýva, že predmetom nájmu by mali byť vypratať sa majúce poľnohospodárske pozemky zapísané na liste vlastníctva č. XXXX, pretože takéto číslo listu vlastníctva v tomto dodatku vôbec nie je uvedené. Odvolací súd k uvedenému ďalej poznamenal, že žalovaný v rámci svojej procesnej obrany v tomto konaní nepreukázal (a ani nepredložil) dohodu o náhrade za dočasné užívanie pozemkov, ktorá mala byť uzatvorená medzi žalovaným ako nájomcom a p. L.N. E. na obdobie 10 rokov, t. j. od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2013. Takisto aj obsah dohody o náhrade za dočasné užívanie pozemkov uzavretej dňa 24. 9. 1997 na obdobie od 1. 1. 1997 do 31. 12. 2006 pôsobí neurčito, pretože v ňom uvedená celková výmera prenajať sa majúcich nehnuteľností je uvedená vo výmere 3,54 ha, zatiaľ čo v predmetnom Dodatku č. 1 sa celková výmera prenajať sa majúcich nehnuteľností uvádza vo výmere väčšej, t. j.

4,2837 ha. V predmetnej dohode ohľadom špecifikácie kat. úz. sa uvádzajú Y a P. S., pričom v Dodatku č. 1 sa uvádza iba kat. úz. Y. Dohoda uzatvorená dňa 24. 9. 1997 z hľadiska bližšej špecifikácie predmetu nájmu vôbec neobsahuje uvedenie čísla príslušného listu vlastníctva a zároveň aj čísla jednotlivých parciel. Samotný Dodatok č. 1 k dohode o náhrade za dočasné užívanie pozemkov, ktorá mala byť uzatvorená na obdobie od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2013 je potrebné vnímať ako neplatný právny úkon najmä preto, že na žalovaného v dôsledku negatívnej dôkaznej teórie prešlo dôkazné bremeno preukázania existencie dohody o náhrade za dočasné užívanie náhradných pozemkov za obdobie od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2013, ktoré však žalovaný v tomto konaní neunesol. Čestné prehlásenie predchádzajúceho vlastníka (p. E.Í. E.), zakomponované do notárskej zápisnice spisanej dňa 20. 4. 2018 vo Vrábľoch pod č. N 113/2018, Nz 12573/2018 a NCR1s 12812/2018 za dôkaz preukazujúci uzavretie predmetnej dohody nepovažoval, pretože dané čestné prehlásenie nevykazuje náležitosti naň kladené obsahom ust. § 48, § 56 ods. 1 a § 64 ods. 1 až 3 zák. č. 323/1992 Zb., o notároch a notárskej činnosti. Podľa názoru odvolacieho súdu žalobca v konaní uniesol dôkazné bremeno v súvislosti s doručením upovedomenia o začatí exekúcie povinnému E. E.S. v zmysle § 47 a § 135 Ex. poriadku, a to predložením vyhlásenia súdnej exekútorky JUDr. Anetty Demešovej zo dňa 11. 5. 2017. Navyše zdôraznil, že žalovaný predložením návrhu novej nájomnej zmluvy č. 87/02/2023 majúcej sa uzatvoriť medzi stranami tohto sporu na obdobie od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2032, ktorý návrh žalobca písomným podaním zo dňa 8. 3. 2023 adresovaným žalovanému odmietol, sám spochybnil právnu relevanciu (platnosť) Dodatku č. 1 uzavretého 6. 6. 2014, pretože v tomto dodatku mal byť podľa neho platne uzavretý nájom predmetných nehnuteľností za obdobie od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2028 a v žalobcom neprijatom návrhu zmluvy č. 87/02/23 žalovaný navrhuje žalobcovi dobu nájmu za obdobie od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2032, pričom obdobie doby nájmu má žalovaný do 31. 12. 2028 vykryté predmetným Dodatkom č. 1, ktorý dodatok týmto návrhom nájomnej zmluvy ako právny titul oprávneného užívania nehnuteľností, ktoré sú predmetom tohto sporu práve spochybnil. Vzhľadom na obsahnosť predmetných parciel poľnohospodárskymi plodinami určil odvolací súd lehotu žalovanému na vypratanie týchto parciel 30 dní po zbere úrody (§ 12 ods. 3 zák. č. 504/2003 Z. z.).

2.3. O náhrade trov konania (prvoinštančného a zároveň aj odvolacieho) rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, 2, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 CSP s tým, že nárok na ich náhradu v rozsahu 100 % priznal úspešnému žalobcovi v oboch konaniach voči neúspešnému žalovanému. O výške tohto nároku rozhodne súdny úradník súdu prvej inštancie samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, v ktorom žiadal, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.

3.1. Prípustnosť dovolania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 420 písm. a) CSP, § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP.

3.2. Žalovaný v súvislosti s podaným dovolaním, ktorého prípustnosť vyvodzoval podľa § 420 písm. a) CSP uviedol, že v predmetnom súdnom konaní sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov. V dovolaní poukázal na tú skutočnosť, že pri vydávaní poľnohospodárskych pozemkov sa uplatňuje osobitný právny režim, a to zákon č. 504/2003 Z. z. Predmetné pozemky vo vlastníctve žalobcu nie je možné z dôvodov stanovených v tomto osobitnom predpise vydať a k dohode medzi sporovými stranami nedošlo, je v právomoci nie súdu, ale v právomoci okresného úradu rozhodnúť o vzniku podnájomného vzťahu k iným náhradným pozemkom v prospech žalobcu.

3.3. V súvislosti s prípustnosťou dovolania vyvodzovanou z ustanovenia § 420 písm. f) CSP uviedol, že porušenie práva žalovaného na spravodlivý súdny proces spočíva v tom, že odvolací súd v danom prípade konal v rozpore so zákonom, keď na posúdenie nároku uplatneného žalobou neaplikoval relevantné ustanovenia zákona č. 504/2003 Z. z. Odvolací súd sa konkrétne nezaoberal tým, či predmetné pozemky vo vlastníctve žalobcu je možné vydať žalobcovi z hľadiska právneho režimu stanoveného osobitným predpisom, teda nezaoberal sa tým, či predmetné pozemky sú prístupné a či je možné ich racionálne užívať. Odvolací súd pritom bol povinný v danej veci nárok žalobcu posúdiť v právnom režime podľa osobitného predpisu. Po tomto právnom posúdení sa mal následne odvolací súd zaoberať otázkou, či vôbec je v jeho právomoci rozhodovať o vyprataní pozemkov označených v petite žaloby. Mal za to, že v danom prípade pozemky, ktorých vypratania sa žalobca domáha, podľa zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných

pozemkov a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vydať nie je možné, a to práve preto, že sa jedná buď o pozemky, ku ktorým samostatne nie je prístup alebo o pozemky, ktoré ak by boli vyčlenené a vydané, nie je možné racionálne užívať. Tieto pozemky žalobcu nemožno z uvedených plôch vyčleniť a uvoľniť ich pre žalobcu, pretože takto vyčlenené úzke pásy uprostred veľkej celistvej plochy racionálne nie je možné užívať; manipulácia poľnohospodárskymi strojmi len na takých úzkych pásoch je nemožná a zároveň je vylúčená aplikácia pesticídov, herbicídov a hnojív bez zásahu do susediacich pozemkov. Predmetné pozemky žalobcu možno racionálne užívať len ako súčasť podstatne väčších plôch využívaných na pestovanie poľnohospodárskych plodín, ktorých sú tieto pozemky veľmi malou súčasťou. Cez pozemok vo vlastníctve žalobcu s parc. č. 4809/2 navyše prechádza funkčný biopás (zrejme z osobitnej grafickej prílohy), ktorý je nevyhnutné zachovať a nie je možné do neho agronomicky zasahovať. Tento biopás, ktorý predmetný pozemok križuje a delí ho na dve časti, je dôvodom navyše, pre ktorý nie je možné uvažovať o vyčlenení a samostatnom užívaní tohto pozemku. Osobitne považoval za potrebné poukázať, že pozemky vo vlastníctve žalobcu s parc. č. 4805/4 a 4808/3, sú nielenže neprístupné, ale tieto pozemky nikdy neboli a nie sú užívané žalovaným a žalovaný tak už z tohto základného dôvodu nie je pasívne vecne legitimovaný na ich vypratanie. Navyše pozemok s parc. č. 4808/3 je lesným pozemkom s lesným porastom (čo je zrejme z údajov uvedených v liste vlastníctva), pri ktorom je už z hľadiska jeho charakteru bezpredmetné, dokonca až absurdné stanovovať povinnosť jeho vypratania.

3.3.1. Dovolateľ tiež namietal, že odvolací súd opomenul na daný vzťah aplikovať aj ďalšie relevantné ustanovenie zákona, a to konkrétne ustanovenie § 22 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, ktoré upravujú vznik a trvanie zákonného nájomného vzťahu k poľnohospodárskym pozemkom. V danom prípade sa jedná o relevantné ustanovenie preto, že ak by aj pre žalovaného nebol platným právnym titulom na užívanie predmetných pozemkov Dodatok č. 1 zo dňa 06. 06. 2014, v prípade žalovaného (ako poľnohospodárskeho družstva, ktoré vzniklo pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 229/1991 Zb. transformáciou pôvodného poľnohospodárskeho družstva) vznikol k predmetným pozemkom nájomný vzťah zo zákona, ktorý nebol zákonom stanoveným spôsobom ukončený a stále trvá. Táto skutočnosť, pričom je potrebné zvýrazniť, že sa jedná o skutočnosť vyplývajúcu priamo zo zákona (na ktorú je súd povinný prihliadať zo zákona), potom znamená, že žaloba je jednoznačne nedôvodná. Ak u žalovaného existuje platný právny titul na užívanie predmetných pozemkov v podobe zákonného nájomného vzťahu, žalovaný nemôže byť zaviazaný k ich vyprataniu.

3.4. V súvislosti s prípustnosťou dovolania vyvodzovanou z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP špecifikoval právne otázky, od ktorých záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré dovolacím súdom neboli doposiaľ riešené nasledovne:

I. či uzavretie nájomnej zmluvy k pozemkom zo strany povinného v exekučnom konaní je alebo nie je takým porušením zákazu nakladania s majetkom podliehajúcim exekúcii, ktorý uložil súdny exekútor v upovedomenie o začatí exekúcie, ktoré je dôvodom absolútnej neplatnosti takéhoto právneho úkonu podľa § 39 občianskeho zákonníka.

II. či v prípade žaloby o vypratanie pozemkov, ktoré sú pozemkami na poľnohospodárske účely v zmysle ustanovenia § 1 ods. 2 zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, má byť na posúdenie nároku primárne aplikovaný osobitný právny režim podľa zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, vrátane obligatórneho zodpovedania otázky reálnej možnosti vydania takých pozemkov v závislosti od ich prístupnosti a možnosti ich racionálneho užívania.

III. či vypratanie (vydanie) pozemkov, ktoré sú pozemkami na poľnohospodárske účely v zmysle ustanovenia § 1 ods. 2 zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, je vecou, ktorá patrí do právomoci súdu alebo do právomoci okresného úradu, a to najmä v prípade, kedy také pozemky nie je možné vydať podľa ustanovenia § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

IV. či v prípade žaloby o vypratanie pozemkov, ktoré sú pozemkami na poľnohospodárske účely, ktorá

žaloba smeruje proti poľnohospodárskemu družstvu, ktoré predmetné pozemky užíva a užívalo už v čase nadobudnutia účinnosti zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, má byť na posúdenie pasívnej vecnej legitímácie žalovaného aplikovaný aj osobitný právny režim podľa § 22 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov o vzniku a trvaní zákonného nájomného vzťahu k poľnohospodárskym pozemkom.

4. Dovolateľ považoval právne posúdenie uvedených právnych otázok odvolacím súdom za nesprávne. Nesprávnosť právneho posúdenia týchto právnych otázok odvolacím súdom podľa žalovaného spočívalo v tom, že odvolací súd v napadnutom rozhodnutí nárok žalobcu neposúdil podľa všetkých relevantných ustanovení osobitného predpisu, konkrétne zákona č. 504/2003 Z. z. a zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, a vo veci samej rozhodol o vypratanií poľnohospodárskych pozemkov už z princípu nesprávne voči žalovanému, ktorý má na užívanie pozemkov platný právny titul v podobe zákonného nájmu.

5. Žalobca žiadal dovolanie ako nedôvodné zamietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania.

6. Žalovaný v duplike k vyjadreniu žalobcu uviedol, že zotrváva na dôvodoch dovolania v plnom rozsahu.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je potrebné v zmysle § 448 CSP zamietnuť.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. a) CSP

8. Zákon č. 504/2003 Z. z. dáva správnomu orgánu právomoc rozhodovať (a pritom posudzovať aj prístupnosť či racionálnu využiteľnosť pozemku) len za presne vymedzených okolností, uvedených v § 12a ods. 8. Len ak si nájomca nesplní povinnosť uzavrieť s vlastníkom pozemku podnájomnú zmluvu k náhradnému pozemku, môže okresný úrad na návrh (žiadosť) vlastníka rozhodnúť o vzniku podnájomného vzťahu. V posudzovanej veci však žalobca nežiadal uzavretie podnájomnej zmluvy k náhradnému pozemku, ale naopak, žiadal vydanie vlastného pozemku in natura. Na rozhodovanie o vydatí (vypratanií) pozemku nemá správny orgán kompetenciu, toto patrí plne do právomoci súdov. V rámci tohto konania môžu súdy ako predbežnú otázku skúmať aj to, či sa na predmetné pozemky vzťahujú ustanovenia § 12 ods. 5 a § 12a zákona č. 504/2003 Z. z. (pozri aj 1Cdo/19/2022).

K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP

9. Dovolateľ v rámci tohto dovolacieho dôvodu namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na iných skutkových a právnych záveroch ako predchádzajúce rozhodnutia súdu prvej inštancie, a preto je prekvapivé.

10. Dovolací súd konštatuje, že odvolací súd svoj záver o neplatnosti nájomnej zmluvy, ktorou preukazoval dovolateľ svoje právo užívať predmetné pozemky, vyvodil na základe dôkazov, ktoré vykonal na odvolacom pojednávaní konanom dňa 19. 4. 2023 (č. l. 328 a nasl.). Nejde teda o prekvapivé rozhodnutie, pretože si pre svoj odlišný skutkový záver, na ktorom založil právne posúdenie, zadovážil dostatok skutkových zistení (§§ 383, 384 CSP).

10.1. Za prekvapivé nemožno považovať ani to, že v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení v danej veci odvolací súd vyslovil iné právne závery (dôvodom zrušenia boli procesné pochybenia spočívajúce v neurčitosti žalobného návrhu). Dovolací súd v tejto súvislosti pripomína, že na rozdiel od súdu prvej inštancie, ktorý je v prípade zrušenia rozhodnutia a vrátenia veci odvolacím súdom viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 391 ods. 2 CSP), odvolací súd nie je viazaný právnym názorom,

vysloveným vo vlastnom predchádzajúcom uznesení, ktorým zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie. Teda odvolací súd svoj skorší právny názor môže (napríklad aj pod vplyvom záväzného právneho názoru najvyššieho súdu alebo ústavného súdu) zmeniť. Nie je preto v rozpore s procesnými predpismi, ak odvolací súd svoj predchádzajúci vo veci vyslovený právny názor zmení (porov. napr. nález Ústavného súdu SR z 3. septembra 2013 sp. zn. III. ÚS 46/2013).

11. Za porušenie práva na spravodlivý proces dovolateľ považoval aj postup odvolacieho súdu spočívajúci v tom, že na daný vzťah neaplikoval relevantné ustanovenia zákona č. 504/2003 Z. z. (keď sa nezaoberal tým, či predmetné pozemky vo vlastníctve žalobcu je možné vydať žalobcovi z hľadiska právneho režimu stanoveného osobitným predpisom, teda nezaoberal sa tým, či predmetné pozemky sú prístupné a či je možné ich racionálne užívať) a zákona č. 229/1991 Zb. (keď sa nezaoberal tým, či u žalovaného existuje platný právny titul na užívanie predmetných pozemkov v podobe zákonného nájomného vzťahu podľa § 22).

12. Dovolací súd v rámci prieskumu konania, ktoré predchádzalo vydaniu napadnutého rozhodnutia konštatuje, že obrana žalovaného počas celého základného konania spočívala v tvrdení, že má platne uzavretú nájomnú zmluvu s predchádzajúcim vlastníkom pozemkov, jeho nájomný vzťah trvá do 21. 12. 2028, preto predmetné pozemky užíva na základe právneho dôvodu. Prvýkrát až v dovolaní spochybnil prístupnosť pozemkov a ich racionálne využívanie, resp. že pozemok (parc. č. 4805/4 a 4808/3) neužíva.

12.1. Sporové konanie sa spravuje zásadou koncentrácie konania. Znamená to, že strany sporu nie sú oprávnené vykonať niektoré procesné úkony kedykoľvek v priebehu konania, ale iba v určitom štádiu konania. Ak procesný úkon strany, ktorý podlieha koncentrácii konania, nie je vykonaný včas, nespôsobuje (za zákonom ustanovených podmienok) procesnoprávne účinky. Absencia procesnoprávných účinkov sa prejaví v tom, že súd na procesný úkon neprihliada. Procesné úkony strán sporu, ktoré podliehajú koncentrácii konania, sú prostriedky procesného úkonu a prostriedky procesnej obrany (§ 149 CSP). Z normatívneho hľadiska má koncentrácia konania za následok osobitné procesnoprávne sankcie (v podobe neúčinnosti procesného úkonu strany sporu) za to, že strana sporu porušila procesnú povinnosť riadneho vedenia sporu (procesná diligencia). Povinnosť riadneho vedenia sporu je všeobecne vyjadrená v článku 8 CSP tak, že strany sporu sú povinné vykonať prostriedky procesného úkonu a prostriedky procesnej obrany v súlade s princípom hospodárnosti. Procesné úkony nesmú viesť k prieťahom v konaní (článok 5 CSP). Účelom a zmyslom koncentrácie konania je prispieť k rýchlosti konania, zabrániť zdržiavaniu konania a motivačne pôsobiť na strany sporu, aby procesné úkony vykonávali včas. Skôr ako súd v sporovom konaní pristúpi k vykonávaniu dôkazov, identifikuje, ktoré skutkové tvrdenia strán sú sporné a ktoré sú nesporné. Táto klasifikácia má pre ďalší procesný postup súdu zásadný význam. Ak sú skutkové tvrdenia strán sporné, je povinnosťou súdu vyhodnotiť ich pravdivosť na základe vykonaných dôkazov. V sporovom konaní však súd nevykonáva dôkazy na preukázanie nesporných skutkových tvrdení strán. Nesporné skutkové tvrdenia si súd osvojí ako zistený skutkový stav, z ktorého vychádza v meritórnom rozhodnutí. Z ustanovenia § 151 CSP vyplýva, že stranu sporu zaťažuje procesné bremeno popretia skutkových tvrdení protistrany. Na popretie skutkových tvrdení sa kladú určité kvalitatívne nároky. Za podmienok uvedených v § 151 ods. 2 CSP musí totiž popierajúca strana uviesť vlastné tvrdenia. Pre kvalitu popretia skutkových tvrdení platia rovnaké požiadavky ako pre predkladanie skutkových tvrdení (§ 150 ods. 1 CSP). Rovnako ako skutkové tvrdenia, aj popretie skutkových tvrdení musí byť substancované. Ak strana sporu neunesie bremeno popretia skutkových tvrdení protistrany, nastupuje ako procesný následok uplatnenie domnienky, že skutkové tvrdenia protistrany sú nesporné. Popretie skutkových tvrdení protistrany musí byť výslovné. Nepostačuje všeobecné vyhlásenie (napr. o tom, že žaloba je úplne nedôvodná), z ktorého by bolo možné vyvodiť iba konkludentný nesúhlas strany so skutkovým stavom tvrdeným protistranou.

13. V danej veci súd prvej inštancie napriek obrane žalovaného spočívajúcej len v tvrdení, že pozemky užíva na základe nájomnej zmluvy na pojednávaní konanom 24. 11. 2021 skúmal aj prístupnosť pozemkov, pričom na predloženej katastrálnej mape žalobca označil, kde sa pozemky nachádzajú a vyznačil aj cestu k nim (čl. 243), čo žalovaný nerozporeval. Z hľadiska koncentrácie konania súdy v základnom konaní nepostupovali nesprávne, keď sa už prístupom a racionálnym využitím pozemkov v

zmysle § 12a zákona č. 405/2003 Z. z. nezaoberali.

13.1. Obdobný záver platí aj pre skúmanie otázky, či u žalovaného existuje platný právny titul na užívanie predmetných pozemkov v podobe zákonného nájomného vzťahu podľa § 22 zákona č. 229/1991 Zb. V základnom konaní netvrdil, že pozemky užíval aj pred 24. 6. 1991. Táto skutková okolnosť, ktorá musela byť tvrdená v základnom konaní žalovaným by mala za následok povinnosť súdu skúmať, či nevznikol nájomný vzťah zo zákona. Žalovaný však až v dovolacom konaní uplatnil túto obranu, na čo už dovolací súd prihliadnuť nemohol.

14. Z vyššie uvedeného vyplýva, že zo strany súdu nedošlo k nesprávnemu procesnému postupu, ktorý by znemožnil dovolateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a preto dovolací súd konštatuje, že dovolateľom uplatnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP neexistuje (nie je daný). Rovnako sa nerozhodlo ani vo veci, ktorá by nepatrila do právomoci súdu, preto nie je daný ani dovolací dôvod podľa § 420 písm. a) CSP.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP

15. Žalovaný podal dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu aj z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom. V prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 ods. 2 CSP nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP. Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP).

15.1. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

16. Z obsahu podaného dovolania (článok 11 CSP a § 124 ods. 1 CSP) je zrejmé, že žalovaný za právne otázky, od vyriešenia ktorých záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu považoval otázky štyri, a to:

I. či uzavretie nájomnej zmluvy k pozemkom zo strany povinného v exekučnom konaní je alebo nie je takým porušením zákazu nakladania s majetkom podliehajúcim exekúcii, ktorý uložil súdny exekútor v upovedomení o začatí exekúcie, ktoré je dôvodom absolútnej neplatnosti takéhoto právneho úkonu podľa § 39 občianskeho zákonníka.

II. či v prípade žaloby o vypratanie pozemkov, ktoré sú pozemkami na poľnohospodárske účely v zmysle ustanovenia § 1 ods. 2 zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, má byť na posúdenie nároku primárne aplikovaný osobitný právny režim podľa zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, vrátane obligatórneho zodpovedania otázky reálnej možnosti vydania takých pozemkov v závislosti od ich prístupnosti a možnosti ich racionálneho užívania.

III. či vypratanie (vydanie) pozemkov, ktoré sú pozemkami na poľnohospodárske účely v zmysle ustanovenia § 1 ods. 2 zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov,

poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, je vecou, ktorá patrí do právomoci súdu alebo do právomoci okresného úradu, a to najmä v prípade, kedy také pozemky nie je možné vydať podľa ustanovenia § 12 ods. 5 zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

IV. či v prípade žaloby o vypratanie pozemkov, ktoré sú pozemkami na poľnohospodárske účely, ktorá žaloba smeruje proti poľnohospodárskemu družstvu, ktoré predmetné pozemky užíva a užívalo už v čase nadobudnutia účinnosti zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, má byť na posúdenie pasívnej vecnej legitimácie žalovaného aplikovaný aj osobitný právny režim podľa § 22 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov o vzniku a trvaní zákonného nájomného vzťahu k poľnohospodárskym pozemkom.

17.1. Vo vzťahu k druhej, tretej a štvrtej otázke dovolací súd konštatuje, že odvolací súd ich neriešil, pretože otázka prístupnosti a racionálneho užívania nebola v základnom konaní sporná a otázka užívania pozemkov žalovaným pred 24. 6. 1991 nebola v základnom konaní tvrdená, pričom dovolateľ ich nastolil prvýkrát až v dovolaní. Vo vzťahu k právomoci súdu dovolací súd navyše odkazuje na bod 8.

17.2. Pokiaľ ide o prvú otázku, touto sa síce odvolací súd zaoberal v bode 50 a 51 svojho rozsudku, dovolací súd však konštatuje, že táto otázka nebola rozhodujúca pre meritórne rozhodnutie. Odvolací súd uložil povinnosť vypratať pozemky žalovanému z dôvodu, že nájomná zmluva, na ktorej zakladal svoj nárok na užívanie pozemkov je absolútne neplatný právny úkon, pretože z jej obsahu nevyplýva, že predmetom nájmu by mali byť vypratať sa majúce poľnohospodárske pozemky zapísané na liste vlastníctva č. XXXX, pretože takéto číslo listu vlastníctva v tomto dodatku vôbec nie je uvedené. Ide teda o neplatnosť právneho úkonu z dôvodu absencie predmetu nájmu v časti dotknutých pozemkov. Otázka neplatnosti pre porušenie zákazu s nakladaním s pozemkami, ktoré boli predmetom exekúcie bola iba druhoradá a jej riešenie v dovolacom konaní by bolo iba akademické, pričom aj prípadné nesprávne posúdenie danej otázky by nevedlo k zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu.

18. Dovolací súd je prísne viazaný otázkou vymedzenou dovolateľom, nemôže ju modifikovať ani prispôbovať (II. ÚS 291/2021). Dovolacia argumentácia z uvedených dôvodov nepredstavuje vymedzenie podstatnej právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 písm. a) resp. b) CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP. Iné otázky, ktoré by bolo možno podriaďiť pod § 241 ods. 1 CSP dovolateľ nevymedzil; dovolací súd ich ani po posúdení dovolania podľa § 124 CSP nevyabstrahoval.

19. Z uvedených dôvodov preto dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalovaného uplatnené podľa ustanovení § 421 ods. 1 písm. a), § 421 ods. 1 písm. b) CSP nebolo odôvodnené prípustnými dôvodmi a dovolacie dôvody neboli vymedzené spôsobom uvedeným v ustanoveniach § 431 až 435 CSP.

20. Dovolací súd dovolanie žalobcu podľa ustanovenia § 448 CSP zamietol.

21. Aplikujúc zásadu úspechu v konaní (§ 255 ods. 1 v spojení s § 453 ods. 1 CSP) vznikol nárok na náhradu trov dovolacieho konania v dovolacom konaní úspešnému žalovanému voči v dovolacom konaní neúspešnému dovolateľovi. Z obsahu spisu vznik trov dovolacieho konania u žalovaného preukázaný nie je, preto dovolací súd žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznal.

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.